

Records personals d'Oriol de Bolòs

LLUÍS MARQUET

En llegir les notes que l'amic Josep Vigo va escriure en record del malaguanyat amic i mestre seu Oriol de Bolòs (LLENGUA NACIONAL, núm. 59, p. 38), m'han vingut a la memòria una sèrie de records entranyables que guardo de l'admirat i estimat doctor Bolòs. Vigo fa un ràpid però detallat repàs de la seva obra i en destaca els aspectes científics, car era una persona d'una reconeguda solvència i autoritat en la matèria a nivell internacional. No sóc del seu ram i, per tant, no puc opinar sobre el tema, però sí que puc manifestar la meua impressió totalment positiva, especialment en dos aspectes: *a)* per la seva extraordinària cordialitat, i *b)* per la gran preocupació pel país i, especialment, per la llengua. Concretament, llegint el punt en què Vigo parla de la participació del doctor Bolòs en la redacció de la *Gran enciclopèdia catalana*, la *GEC*, he anat recordant el llarg i prolongat període en què vaig tenir ocasió de tractar-lo, juntament amb altres responsables de les matèries de l'àmbit científic.

Vaig conèixer personalment el doctor Oriol de Bolòs cap a l'any 1970. Aleshores s'estava elaborant la *GEC* i ell s'encarregava de la botànica. Era el responsable d'aquesta àrea, com tants altres intel·lectuals i especialistes del país ho feien amb les respectives matèries. Tinc un magnífic record d'aquella època i de l'esforç que va representar la confecció d'aquella obra col·lectiva, començada a les acaballes del franquisme i acabada força més tard. Després de passar per una sèrie d'entrebancs i d'alts i baixos, la *GEC* va quedar interrompuda en 1971, i cap a 1972 se'n va reprendre la redacció. Concretament, durant el període 1973-1976 vaig tenir cura de la *GEC* com a responsable de l'àrea de Ciències i Tecnologia. Aleshores fou quan vaig haver de tractar una infinitat de vegades amb els respectius responsables de matèria i concretament amb Oriol de Bolòs.

El tracte amb ell va ser sempre cordialíssim i, malgrat que era un gran especialista d'una matèria que a mi em

Oriol de Bolòs amb la seva neta Anna

quedava força allunyada, de seguida vaig poder adonar-me que, al marge dels seus coneixements científics, la preocupació que tenia per la nostra llengua era realment remarcable. Exposava les seves idees lingüístiques amb una gran claredat i precisió. Tot i que la redacció de la majoria dels articles de botànica no la feia ell mateix sinó un equip sota la seva supervisió, sí que es va fer càrrec de la redacció d'alguns articles bàsics, com ara de l'entrada *botànica*. Recordo perfectament que, quan els redactors exposaven algun dubte que no veien com resoldre, m'encarregaven que en parlés amb el doctor Bolòs, el qual sempre resolvia els problemes amb precisió i naturalitat i, a més, amb una cordialitat extraordinària. No parava de repetir-me que sempre que tinguéssim cap dubte li truquéssim, que això a ell no el molestava gens. Si no podia resoldre la consulta, em deia que ja s'ho miraria amb calma, i després em trucava per donar-me la solució. Puc ben assegurar que la redacció dels articles de botànica de la *GEC* presenta, malgrat les diferents sotragades sofertes en l'elaboració, una coherència total, des del començament fins al final. La *GEC* va quedar enllestida l'any 1980.

D'altra banda, són perfectament coneguts, com assenyala Josep Vigo, els seus treballs sobre terminologia científica i en particular sobre el llenguatge botànic, treballs que em féu arribar dedicats i que conservo, i que sovint m'han servit de guia.

Bastants anys més tard, cap a 1995, es va posar en contacte amb mi per parlar-me d'un treball que tenia entre mans, referent al català dels mitjans de comunicació, tema sobre el qual havia escrit una sèrie de notes crítiques, a les quals pensava donar forma de llibre. Em va demanar la meua opinió i em va suggerir també que, si hi estava d'acord, el podríem publicar figurant-hi tots dos com a autors. A mi em van semblar unes notes molt encertades, plenes d'observacions i comentaris del tot oportuns, i el vaig encoratjar a publicar-les, però dient-li que creia que les havia de signar sols ell com a autor. Poc després em va manifestar que s'hi havien afegit tres persones més (Oriol Riba, Josep Vigo i Enric Hernández Roig), i que tots plegats podríem formar un bon equip. Vaig acceptar de col·laborar-hi. Després de treballar-hi un cert temps i de retrobar-nos unes quantes vegades, va quedar enllestit l'original, que finalment fou

publicat l'any 2005 amb el títol de *Parlar bé el català no es gens difícil* (llibre ressenyat dins LLENGUA NACIONAL, núm. 52, p. 47). En la nota sobre la gènesi del llibre s'explica resumidament el camí seguit, un pèl enrevessat, fins a arribar a la redacció definitiva. Però sobretot vull destacar el tracte rebut per ell inicialment quan l'original era tot just un esbós del futur llibre; em va demanar de col·laborar-hi i em va comentar que, si no em semblava prou rigorós tot el que havia escrit, entendria molt bé que refusés de figurar com a autor al seu costat. Concretament em va dir que temia que el seu escrit no tingués prou nivell lingüístic i patia perquè no volia que em sentís obligat a fer-li costat. Aquest és un detall que considero d'una modèstia i d'una delicadesa extraordinàries, que posen de manifest la categoria humana de la persona, al marge de la vàlua de la seva obra científica.

Finalment vull comentar un tercer record que en tinc. Fa referència a la seva ferma posició, en quant membre de l'Institut d'Estudis Catalans, de disconformitat amb la polèmica i –així ho considero– tan desgraciada norma de la Secció Filològica sobre la grafia dels compostos formats amb un prefix i un segon element començat en s líquida. Aquesta normativa afecta particularment molts termes científics de la seva matèria i de tantes altres, termes que, segons aquesta norma, entren en contradicció amb tot el que havia fet i consolidat la GEC (obra de la qual ell havia estat responsable, com he assenyalat), alhora que motiva que la terminologia així establerta s'aparti innecessàriament de les solucions de la majoria de llengües de cultura del nostre entorn. Ell se'n dolia i em manifestava sovint la seva preocupació, perquè no volia ser indisciplinat –així m'ho havia confessat més d'un cop–, però no podia admetre de cap manera les solucions que l'Institut preconitzava. «I què haig de fer?», em deia tot amoïnada. Fins m'informava amb convicció que en les diferents publicacions que feia al marge de l'Institut no seguia pas aquelles normes que no compartia.

És ben de doldre que aquestes normes, com també les de l'ús del guionet, siguin les que han motivat tantes queixes, especialment entre els científics, i que el IEC no hagi trobat la manera de rectificar o de reformular-les. I més tenint en compte que aquestes reticències de l'amic Bolòs, a què m'he referit, són plenament compartides per molts científics de diferents branques i fins i tot per diversos membres de les Seccions de Ciències del IEC.

En resum, crec que aquests records personals no fan sinó refermar la categoria científica, humana i patriòtica del doctor Oriol de Bolòs, que, com Vigo, també considero un amic i mestre. ◆